бази, розвиток інфраструктури та забезпечення належного рівня екологічної безпеки. Значну роль у цьому процесі відіграє цифровізація, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності туристичних послуг та інтеграції України у світовий туристичний простір.

Таким чином, лікувально-оздоровчий туризм в Україні є перспективним напрямом розвитку, що має значний природно-ресурсний, економічний та соціальний потенціал. Його подальший розвиток потребує комплексного підходу, який включає модернізацію інфраструктури, впровадження інновацій, активне просування на міжнародному ринку та ефективну державну підтримку. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності України як туристичної дестинації та забезпеченню сталого розвитку галузі.

Список використаних джерел

1. Лимаренко В. С. Розвиток лікувально-оздоровчого туризму на базі природних ресурсів України: статистичний аналіз та міжнародний досвід. Київ : КНЕУ, 2025. URL: https://ir.kneu.edu.ua/items/3ca103cc-ac79-497d-8fb5-136db4cf81dd (дата звернення: 19.03.2026).

2. Носирєв О. О. Лікувально-оздоровчий туризм: тенденції та стратегічні вектори розвитку // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. № 20. URL: https://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/545 (дата звернення: 19.03.2026). (tnv-econom.ksauniv.ks.ua)

3. Пальчук М. Б., Сухомлинов Р. О., Козакова К. Г., Бричук М. С. SPA- та wellness-туризм в Україні: проблеми, перспективи розвитку. 2026. URL: https://enpuir.udu.edu.ua (дата звернення: 19.03.2026).

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1996-7663

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ВИННОГО ТУРИЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

Сальнікова А. Д. здобувач вищої освіти
Ткачук Л.М., кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: винний туризм, виноробні господарства, соціально-економічний розвиток, регіональний розвиток.

Винний туризм (енотуризм) є одним із найдинамічних сегментів сучасної туристичної галузі, він поєднує сільське господарство, гастрономію, культуру та сферу гостинності. Його розвиток базується на

унікальності виноробних регіонів і здатності перетворювати виробництво вина на туристичний досвід.

Винний туризм в Україні є перспективним напрямом розвитку регіональної економіки, особливо у південних та західних областях України, де історично склалися сприятливі умови для виноградарства та виноробства. Його економічний вплив виявляється через створення нових робочих місць, підвищення доходів місцевого населення, залучення інвестицій, розвиток суміжних сфер та зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів.

По-перше, винний туризм сприяє формуванню малого та середнього підприємництва**.** Невеликі виноробні господарства перетворюються на туристичні об'єкти: вони відкривають дегустаційні зали, гостьові будинки, ресторани з локальною кухнею. Це дозволяє диверсифікувати прибутки фермерів і виноробів, зробити їх менш залежними від цін на сировину. Наприклад, у Закарпатті та Одеській області дедалі більше виноробень починають орієнтуватися не тільки на виробництво вина, але й на прийом туристів.

По-друге, винний туризм стимулює зайнятість населення в сільських територіях. Створюються робочі місця не лише у сфері виноробства, але й у супутніх галузях – готельному бізнесі, гастрономії, сувенірній справі, транспорті. Місцеві мешканці отримують можливість працевлаштуватися без потреби виїжджати з рідного села чи містечка. Це має позитивний соціальний ефект – уповільнення депопуляції сільських регіонів.

Третім важливим економічним фактором є зростання надходжень до місцевих бюджетів**.** Винні фестивалі, екскурсії, платні дегустації та обслуговування туристів приносять додаткові доходи у вигляді податків і зборів. У 2023 році підприємства туристичної галузі в Україні сплатили понад 2 млрд грн податків, а вже в першому півріччі 2024 року – понад 2,9 млрд грн**,** що свідчить про позитивну динаміку навіть в умовах війни. Частка винного туризму в цих надходженнях офіційно не виокремлюється, але він є невід'ємною складовою гастрономічного і сільського туризму [2, с.93].

Окремо варто зазначити ефект мультиплікатора**,** коли витрати туриста в одному секторі (наприклад, на екскурсію до виноробні) стимулюють попит в інших – ресторанах, готелях, сувенірних крамницях. Успішні винні маршрути сприяють зростанню популярності регіону загалом, збільшенню вартості землі, нерухомості, зацікавленості інвесторів.

Хоча війна суттєво вплинула на туристичну сферу, виноробні регіони на заході та частково в центрі України продовжують адаптуватись і розвивати винні тури. Закарпаття, Львівщина, Одещина, Миколаївщина та Буковина залишаються ключовими осередками винного туризму. Водночас Херсонська та частина Запорізької області, де також були сильні виноробні традиції, значно постраждали через бойові дії.

Таким чином, економічний ефект винного туризму є багатогранним: він активізує локальну економіку, зменшує безробіття, покращує туристичну привабливість регіону та сприяє сталому розвитку. Водночас, для реалізації повного потенціалу потрібні цілеспрямовані інвестиції, державна підтримка, просування на міжнародному ринку та відновлення регіонів, що постраждали внаслідок бойових дій.

Винний туризм є не лише економічним явищем, але й потужним соціокультурним чинником, який сприяє збереженню локальної ідентичності, популяризації культурної спадщини та формуванню міжкультурного діалогу. Це особливий тип туризму, що поєднує гастрономічні практики з історією, традиціями та стилем життя регіону. Саме тому винний туризм набуває дедалі більшої популярності в країнах із глибокими виноробними традиціями, включаючи Україну [1].

По-перше, винний туризм сприяє збереженню культурної спадщини. Виноробство, як і виноградарство, є невід'ємною частиною матеріальної та нематеріальної культури багатьох українських регіонів. Зберігаючи старі винні підвали, традиційні технології виробництва вина, етнографічні особливості виноробних регіонів, винний туризм перетворює їх на туристичний продукт. Наприклад, у Закарпатській області збереглися винні погреби ще з часів Австро-Угорщини, які зараз активно використовуються для екскурсій і дегустацій, що сприяє збереженню архітектурної спадщини.

По-друге, винний туризм є інструментом популяризації локальної культури та традиційного способу життя. Туристи, відвідуючи виноробні господарства, мають змогу ознайомитися з місцевою гастрономією, фольклором, ремеслами, святами, обрядами. Наприклад, участь у винних фестивалях дає змогу гостям не тільки скуштувати вина, але й побачити народні танці, почути місцеву говірку, відчути атмосферу регіональної автентичності. Таким чином, винний туризм сприяє відродженню й збереженню тих культурних практик, які в іншому випадку могли б зникнути через урбанізацію або глобалізацію [3].

Винний туризм також сприяє розширенню знань. Через екскурсії на виноробні, майстер-класи з дегустації, лекції про історію виноробства, туристи отримують нові знання й навички, розширюють власний світогляд. Це сприяє формуванню культурно освіченого споживача, який розуміє цінність локального продукту, відрізняє якісне вино, цікавиться історією та географією регіону. Для багатьох громадян України винний туризм стає першим кроком до глибшого пізнання національної спадщини.

Ще один важливий аспект – соціальна згуртованість громади. Виноробні господарства та ініціативи з розвитку винного туризму часто є локальними проєктами, що об'єднують мешканців навколо спільної мети – збереження місцевої спадщини та залучення туристів. Участь громади в організації фестивалів, ярмарків, турів сприяє розвитку соціального капіталу, підвищенню довіри та співпраці між людьми. Успішні приклади

спільної роботи громади можна побачити в селах Берегівського району, де винні маршрути розвиваються завдяки ініціативам місцевих жителів.

Не менш важливим є й міжкультурний обмін, який стимулюється завдяки приїзду туристів з інших регіонів або країн. Винний туризм – це не лише можливість представити власну культуру, але й дізнатися про інші. Зустрічі виноробів з туристами, участь іноземних гостей у фестивалях створює середовище толерантності, культурного діалогу та обміну досвідом. Такий обмін сприяє формуванню відкритого громадянського суспільства, яке цінує культурне різноманіття.

У контексті України винний туризм набуває особливого значення, оскільки сприяє відновленню культурного суверенітету в умовах війни. Популяризація українського вина як якісного, конкурентного продукту не лише зміцнює національну економіку, а й підтримує патріотичну ідентичність, локальну гордість, віру в власні сили. Відвідування українських виноробень стає не лише подорожжю задля розваги, але й актом підтримки національного виробника, культури та спадщини [4].

Таким чином, соціокультурне значення винного туризму є багатогранним. Він формує нову культурну практику споживання, зберігає історичну пам’ять, стимулює громадську активність та створює майданчик для міжкультурного діалогу. У сучасних умовах, зокрема в Україні, розвиток винного туризму може стати важливим напрямом відновлення економіки, підтримки локальних громад та інтеграції у світовий туристичний простір.

Список використаних джерел

1. Винні тури як складова агротуризму REICST. 2024. URL: https://reicst.com.ua

2. Дегустації, підвали та вечері серед виноградників – РБК-Україна URL: https://travel.rbc.ua

3. Любченко В. В., Титарева В. І. Винний туризм в Україні. *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку: матеріали конференції.* Харків : НТУ «ХПІ», 2023. С. 92–95.

4. Regional development of wine tourism in the context of climate change: the experience of the Odesa region. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2024. URL: https://ideas.repec.org